4. అశ్వగండం

ఇనస్పెక్టరు నందకిశోరరావు. మిత్రుడు సింహాద్రిరావు పొద్దుటి పూట ఉపాధ్యాయుడు తెచ్చియిచ్చే కాఫీ ఫలహారాలకోసం ఆత్రపడుతున్నారు. వాళ్ళు తేగా మిత్రులిద్దరూ రుచిచూశారు. ఇనస్పెక్టరు లేచివెళ్ళి ఏవో ఆఫీసుకాగితాలు చూసుకొంటున్నాడు.

సింహాద్రిరావు చాపమీద నడుంవాల్చి. బీడీ ముట్టించాడు. నిన్నటి ఘటన — అంటే, బండి బోల్తాపడ్డవిషయం జ్ఞాపకంరాగా అతనిఒళ్లు జలదరించింది. బాడి పేరుచెప్పితే గాభరాపడుతున్నాడు. "ఏదో నా పెళ్ళాం అదృష్టంబాగుంది. పిల్లలమాటలకేమి రెక్కలువస్తే వాళ్ళంతట వాళ్ళే బతుకుతారు. దాని మెడలో తాడు బలమే [illegible]గండంనుంచి కాపాడిందని ఢంకామీద దెబ్బకొట్టి చెప్పవచ్చు. [illegible]టే అప్పుడే ఇది రెండో రోజు. ఒకవేళ ఆ బండి తిరగబడి పోయినపుడు, నా నడుంకనక విరిగి పోయుంటే, ఇహ వీడి నెక్కడ మోసుకెళ్లగలమని. వీళ్ళు ఆ అడవిలో అక్కడేపారవేసివుండేవారు. రాత్రిఏ పెద్దపులోదారినపోతూ, నరవాసనతగిలి, పుటుక్కునవచ్చి గుటకాయిస్వాహా చేసేసేది. దానికేమ దయాదాక్షిణ్యమా? నరమానవులకే లేనిది. దానికా ఇహవచ్చింది. నా పిల్లలు దిక్కులేని పక్షు లయిపోయుందురు. ఇంతకీ నాకు భూమిమీద నూకలున్నాయి. కాబట్టే తప్పిపోయింది. సధ్యా చెప్పవచ్చిందేమంటే — ఈ అడివిలో దిక్కా మొక్కా? అంచేత జన్మజన్మాలకీ బండి యెక్కదలచుకోలేను. దానికంటే పెద్దపులే నయం! అది చంపేస్తే ఒకమాటు పీడ వదిలి పోతుంది. మరి యిదో ఏ నడుమో విరిగిందంటే, తీసుకుతీసుకు చావాలి!" అని మనస్సులో విచారించి "ఏమిటి సాధనం?" అని సతమత మవుతున్నాడు. ఇంతటిలో ఏదో గుర్రపు సకిలింత చెవినిబడింది. విచిత్రపడి వీధిలోకి వెళ్ళి చూశాడు. గుర్రంమీద ఒక బాటసారి వెళుతున్నాడు. అతని

వెంట పిల్లలు కేరింతాలు కొడుతున్నారు. మేష్టర్లుకూడ ఇవతలకివచ్చి చూశారు. మళ్ళీ అందరూ లోపలకి వెళ్ళిపోయారు.

"ఏమిటది మేష్టరూ." అని అడిగేడు సింహాద్రిరావు ప్రధానోపాధ్యాయుణ్ణి.

"ఎవడో తట్టుమీద పోతున్నాడండి!" అన్నాడు.

"తట్టంటే?" అని ప్రశ్నించాడు సింహాద్రిరావు

"ఈ ప్రాంతాలలో ఈ చిన్నరకం గుర్రాలను తట్లు అంటారండి" అన్నాడు రెండో మేష్టరు.

"ఏమిటీ చిత్రం?" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

"పూనా, సతారా, అవైపులనుంచి గుర్రాలని గుంపులు గుంపులుగా తోలుకువచ్చి. ఈవైపు అమ్ముతూంటారండి!" అన్నాడు మూడో మేష్టరు.

సింహాద్రిరావు నోరుతెరుచుకు వింటున్నాడు.

"ఈ అడవులవెంట నడవలేక ఈ గుర్రాలని కొనుక్కొని వాటిమీద వెళుతూంటారండి. పాపం గాజులుఅమ్మేవాళ్లు, పొగాకు అమ్మేవాళ్ళు మొదలైనవాళ్లు ఈ గుర్రాలమీదేవచ్చి గాజులు... మొదలైనవి అమ్ముకొని పోతూంటారండి. వీటిని సామాన్యంగా ...జులతట్టు అంటూంటారండి!" అన్నాడు పెద్ద ఉపాధ్యాయుడు.

"ఏమిటీ ఇంకా చెప్పారుకాదు! ఈ అడివిలో అందరూ గుర్రపు రౌతులే అన్నమాట! బలే! ఏమిచిత్రమయ్యా!" అని ముక్కుమీద వేలు వేసుకున్నాడు సింహాద్రిరావు.

"దానికే ముందండి! దాని వీపుమీద కూర్చుంటే చంటిపిల్లాణ్ణికూడా అదే తీసుకుపోతుంది" అన్నాడు రెండో ఉపాధ్యాయుడు తేలికగా,

"ఎంత తమాషాగా ఉందయ్యా! ఐతే మీరందరు కాస్తోకూస్తో ఎక్కేరన్నమాటే!" అన్నాడు సింహాద్రిరావు ఆశ్చర్యపోతూ.

"ఔనండి?" అన్నాడు రెండో ఉపాధ్యాయుడు.

"అయ్య బాబోయ్!" అని గుండెలమీద చెయ్యి వేసుకొన్నాడు సింహాద్రిరావు, చేతిలో వెలుగుతూన్న బీడిమాటే మరచిపోయి.

"అప్పుడప్పుడు తప్పదండి. దూరాభారం. నడవలేక వాటిమీదపో

తూంటామండి" అన్నాడు మూడో ఉపాధ్యాయుడు.

సింహాద్రిరావు రవ్వంతసేపు విస్తుపోయూడు.

"గుర్రమంటే వట్టిపనికిమాలిన జంతువన్నమాట! కాకపోతే ఇంత మందీ యెక్కితే ఇహనేముందయ్యా దాని గౌరవం. నా గౌరవమున్నూ. దాని కంటె కుక్క నయమన్నమాట. గాడిద మరీ నయం బాగానే ఉంది. ఇంతవరకూ చెప్పేరుకాదేమయ్యా?" అన్నాడు సింహాద్రిరావు ముక్కులోంచి పొగ విడుస్తూ.

"ఇప్పుడు ఈతట్లకి కూడా మోసం వస్తూందండి. పెద్దపులులు వాటిని బతకనియ్యకుండా ఉన్నాయండి!" అన్నాడు రెండో ఉపాధ్యాయుడు

"అదేమిటి" అని సింహాద్రిరావు భయాశ్చర్యాలతో నోరుతెరిచేడు.

"ఈమధ్య రోజుకొక గుర్రం చొప్పున పెద్దపులొకటి నోటిలో వేసుకొంటూండండి. అంతా పదిహేనురోజులనుంచి! మొత్తంమీన పది పదిహేనుతట్లు నష్టపోయేరండి ఈఊరివాళ్ళు పాపం!" అన్నాడు మొదటి ఉపాధ్యాయుడు విచారంతో.

"అదో ప్రమాదం కూడానటయ[illegible]నుష్యులని బతకనియ్య అటు గొడ్లనిబతకనియ్యక, అటు అడవిల[illegible]డచినడిచి చావలేక గుర్రాల మీద పోతూంటే వాటిని బతకనియ్యక, ఇహయెలాగు చావడం వీటితోటి? అందరినీ చంపి వేశాక అవేమి బతుకుతాయయ్యా! అందరినీ చంపివేసె ఆ దుర్యోధను డేమి పాముకొన్నాడయ్యా" అన్నాడుసింహాద్రిరావు వికారముహంపెట్టి.

"ఈ అడివిలో ఎవరినండి అడగడం?" అన్నాడు మూడో ఉపాధ్యాయుడు.

"సరేకాని మేస్టరూ! బండికి మనకి ఋణంతీరింది" అన్నాడు సింహాద్రిరావు చల్లగా.

"అదేమండి బాబూ! అలాగంటున్నారు. ఫస్టుక్లాసయిన బండి. జోడు గుర్రాల బగ్గీలాంటి బండి సిద్ధంగా ఉందండి బాబూ!" అన్నాడు మేస్టరు.

ఎందుకు దానిగురించి మనకి ఆలోచన! లభించనిదానిగురించి ఆలోచన ఎందుకయ్యా. వెర్రివాడా! అందని పండునుచూసి చెట్టుకింద పడుకుంటే మట్టుకు ఏమి ప్రయోజనం అని అడుగుతాను?" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

అతనికి ఎదురుచెప్పడం ఇష్టంలేక ఉపాధ్యాయులు ఊరుకొన్నారు.

"ఎక్కడేనా ఒక గుర్రాన్ని లంకించుకురావాలి నువ్వు. గత్యంతరంలేదు. నువ్వు బంగారంలాంటి బండినితెచ్చి ఎదుటపెట్టినా, ఇనుములాంటి గుర్రాన్నేకాని నేను కన్నెత్తిచూడను" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

"బాబూ! గుర్రాలని బైటికితియ్యడానికి ఊళ్ళో అందరూ జంకుతున్నారండి!" అన్నాడు రెండో మేస్టరు.

"ఏముందయ్యా వెధవ గుర్రం! ఇందాకే చెప్పేనుగా, గుర్రంకంటె కుక్కనయమని. ఒకమాటు ఎక్కిపారేసేదానికి! అదో బంగారమా ఏమిటి ఎత్తుకుపోనటానికి! లేక అదో ఫలహారమా ఏమిటి తినెయ్యడానికి? కాఫీయేనా కాదుగదా పోనీ తాగేస్తారని భయపడడానికి? ఇంతా చేస్తే వెధవ గుర్రం!" అన్నాడు. సింహాద్రిరావు గుర్రాన్ని ఎక్కాలన్న కోరిక బలంకాగా, మేస్టర్లకి అదొక పెద్ద ప్రయత్నం కాదనే భావం కలిగించడానికి.

"అయ్యా! గట్టిప్రయత్నం చేస్తామండి" అన్నాడు మూడో ఉపాధ్యాయుడు.

"నువ్వు తేవడమే నీప్రయత్నానికి నిదర్శనం. పంతులూ నువ్వు కూడా దీంట్లో తలదూర్చు!" అన్నాడు సింహాద్రిరావు పెద్దమేస్టరుతో.

"చిత్తం బాబూ!" అని సమాధానమిచ్చేడు.

ఆవిషయమై కనుక్కోడానికి ఇద్దరుఉపాధ్యాయులు వెళ్ళారు. ఏదైనాపని ఉంటుందని మూడో ఉపాధ్యాయుడుఆగాడు.

నందకిశోరరావు బడి పరీక్ష తంతు ముగించుకొన్నాడు.

మిత్రులిద్దరూ కాఫీనీళ్ళు రుచిచూస్తున్నారు.

"నిన్నకూడా ఈ ఊరు చేరేటప్పటికి చాలా పొద్దుపోయింది" అన్నాడు ఇన్స్పెక్టరు.

ప్రయాణాలలో తమరు కొంచెం జాగ్రత్తగా ఉండాలి. రాత్రి ప్రయాణాలు చెయ్యవద్దండి బాబూ! సాయంత్రం పడేటప్పటికి ఏదో ఒక ఊరు చేరుకోవాలండి అయ్యా! ఏముందండి ఈ పెదవ అడవికి! ఎంతకావాలండి మనకి" అన్నాడు మూడో ఉపాధ్యాయుడు.

"ఆఁ. సాయంత్రం పడేటప్పటికే పెద్దపులులు విహారానికి బయలుదేరతాయంటావు! ఇన్నాళ్లూ ఒకళ్ళూ చెప్పలేదేమిటయ్యా, ఇంత మందీ ఉండి! ఇప్పటికేనా నువ్వు బుద్ధిమంతుడివి కాబట్టి చెవిని పడవేశావు!" అన్నాడు సింహాద్రిరావు అతన్ని చాల మెచ్చుకొంటూ.

ఇంతలో ఆ వెళ్ళిన ఇద్దరు ఉపాధ్యాయులు తిరిగివచ్చారు.

"తమకి బండి సిద్ధంగా ఉంచామండి", అన్నాడు మూడో మేస్టరు ఇన్స్పెక్టరుతో.

"ఎద్దులేమిటి లెండి, బలే ఎద్దులు?" అన్నాడు రెండో ఉపాధ్యాయుడు.

"నామాట ఏం చెప్పావు? రెండుకాళ్ల రథం మీదేనా బయలుదేరి రావడం" అన్నాడు సింహాద్రిరావు మొదటి మేస్టరుతో.

"తమకి తట్టు సిద్ధంగానే ఉందండి" అన్నాడు మొదటి మేస్టరు.

"అదేమిటయ్యోయ్" అని ఆశ్చ[illegible]యాడు ఇన్స్పెక్టరు.

"ఇవాళ దొరగారు గుర్రంమీద [illegible] బయలుదేరి రారుట. నాకూ ఇందాకే తెలిసింది?" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

ఉపాధ్యాయులు పకపక నవ్వేరు.

"ఇదొకటి తెచ్చిపెట్టేవు?" అన్నాడు ఇన్స్పెక్టరు.

"దొరగారంటే ఏమిటనుకొంటున్నావు. మన్నెమంతటకి మహారాజాగారన్నమాట" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

"నీకేం మహారాజువి. ఎన్ని అనుభవించాలో అన్నీ అనుభవించు" అన్నాడు ఇన్స్పెక్టరు.

"గుర్రంమీద నేను ఎంతసేపటికి వస్తాను. ఇదిగో ఇలాగ చిటిక వేసేటప్పటికి వచ్చి చేరుకొంటానుట. అంచేత మొదట నువ్వు బయలుదేరు" అన్నాడు సింహాద్రిరావు ఇనస్పెక్టరుతో.

"సరే అయితే!" అని నందకిశోరరావు లేచి, బండి ఎక్కాడు. ఇద్దరు మేస్త్రీలు వెంట నడుస్తున్నారు.

గుర్రాన్ని చూశాడు సింహాద్రిరావు. అది చిన్నది. ఎర్రగా ఉంది. కూర్చున్నప్పుడు కాస్త మెత్తగా ఉండటానికని దానిమీద ఒక గోనె పట్ట వేశారు. అటు ఇటు రికాబులు వున్నాయి. నోటిలో కళ్ళెము; దానికి అటు ఇటు చేతాళ్ళు కట్టారు. పక్కని గుర్రపువాడున్నాడు.

"గుర్రంమీద తమరు ఎక్కండి!" అన్నాడు ఉపాధ్యాయుడు.

"అబ్బే! అలాగు ఎక్కుతారా! తప్పుకాదూ. మర్యాదపోదూ" అన్నాడు సింహాద్రిరావు బుర్ర అడ్డంగా ఆడిస్తూ, నాలుక సగం బైట పెట్టి పళ్ళతో నొక్కుతూ.

"ఎగిరి ఎక్కండిబాబూ!" అన్నాడు పంతులు.

"అంతే!" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

"ఇలాగు" అని గుర్రపువాడు రికాబులో పాదం పెట్టి, ఎగిరి దాని వీపుమీద కూర్చుని, మళ్ళీ దిగిపోయాడు.

"ఆ పప్పులన్నీ మనదగ్గిర వుడకవు! చక్కాగా తీసుకువచ్చి దాని పక్కన ఒక కుర్చీయో, స్టూలో పడవెయ్యండి. దొరగారు దర్జాగా ఎక్కుతారు. అంతేకాని అలాగు దొమ్మరి ఎగురులు ఎగిరితే మర్యాద ఎక్కడేనా ఉంటుందటయ్యా ఈ అడివిలో" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

"సరేకదా" అని కుర్చీ తెచ్చి వేశాడు పంతులు. దానిమీద అడుగువేసి, అవతలవైపు నుంచి పంతులు చెయ్యి సాయమియ్యగా, సింహాద్రిరావు సాహసించి గుర్రం వీపుమీదికి యెక్కి, రెండు చేతుల తోను దాని చెవులు గట్టిగా పట్టుకొన్నాడు. మీదనున్న బరువు సర్దుకోడం కోసం గుర్రం అటు ఇటు కదలగా అతను ప్రాణాలు బిగబట్టుకొంటూ ఆసామితో "ఏమయ్యా! మీగుర్రానికి స్వారి కొత్తకాదు కదా" అని అడిగాడు.

"లేదు బాబయ్యా! మేకలాంటి జంతువండి. చిన్నపిల్లలు సైతం ఎక్కి, జువ్వాలు తీసుకొని బాది, దౌడు తీయిస్తూ, ఆడుకొంటూంటారండి బాబయ్యా!" అన్నాడు ఆసామి.

"మా ఊళ్లో కూడా చాకలి గుర్రాలని ఒకరకంవి వుంటాయిలే. వాటిమీద కూడా కుర్రవాళ్లు యెగిరి కూర్చొని. పరుగెత్తిస్తూంటారులే. దీనికంటే అవే మెరుగనుకొంటాను. గుర్రమంటే యింత పెద్దదయితే ఎలాగయ్యా! చిన్నపిల్లలు చూశావూ లక్కగుర్రాలమీద అటు యిటు కాళ్లు వేసుకొని కూర్చొని ఊగులాడుతూంటారు. అంతగా ఉంటే ఎంత బాగుంటుందో ఆలోచించు" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

"నే నెప్పుడూ చూడలేదండి బాబుగారూ!" అన్నాడు ఆసామి.

"నువ్వెక్కడి మనిషివయ్యా? అడవిమనిషిలాగున్నావు! చూడలేదుటయ్యా. దాని నెక్కి పిల్లలు ముందుకి వెనక్కి ఊగులాడుతూంటారు. చక్కగా లక్కరంగులు వేసుంటాయి. అవి మద్రాసు నుండి దిగుమతి అవుతాయిలే. అటువంటివి యెక్కడమంటే నాకే మహా చెడ్డ సరదాఅనుకో. ఇంతకీ దీని రంగు చూశావూ, కంకరమట్టిలో పొర్లినట్లు వెధవరంగూ ఇదీను, దానికి పంచరంగులు వేసుంటాయి. చేతిలోపని— మొత్తంమీద ఈ గుర్రం మంచిదేనంటావు!" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

"తమరే మాస్తారు కాదూ బాబయ్యగారూ." అన్నాడు గుర్రపువాడు.

"మంచిదేనండి అయ్యగారూ!" అని బలపరిచేడు పంతులు.

గుర్రపువాడి చేతిలో కళ్ళెముంది. సింహాద్రిరావు గుర్రం చెవులు గట్టిగా పట్టుకోగా, గుర్రం చెవులు దులుపుకొంటూంది. అది చూసి గుర్రపువాడు "బాబయ్యా! చెవులు పట్టుకోకండి చిరాకుపడుతుంది" అన్నాడు.

"ఈ పీనుగకి అదొక దుర్లక్షణముందా! అబ్బే. చెవులు గట్టిగా వున్నాయో మెత్తగా ఉన్నాయో, దాని చెవులకి మన చెవులకి భేదమేమిటో అని పట్టిచూస్తున్నాను. అంతే కాని మరేం లేదులే! నువ్వు శాస్త్రం చదువుకోలేదేమిటి రౌతూ? అని ప్రశ్నించాడు సింహాద్రిరావు.

"మా మొహాలికి చదువొకటండి బాబయ్యా! అడవుల్లో కొండల్లో పడి తిరిగేవాళ్ళమండి" అన్నాడు ఆసామి.

"ఎరిగియు బిరుసైన హయము నెక్కకుసుమతీ!' అన్నాడు శాస్త్రకారుడు, అందుకని దీని చెవులు మెత్తగా ఉన్నాయో, గట్టిగా

ఉన్నాయో అని పట్టిచూస్తున్నాను అంతే" అన్నాడు సింహాద్రిరావు. కాని అందువల్ల ఏమి ప్రమాదముందో అని ఒక చెవిని మాత్రం విడిచిపెట్టి. పంతులు అందించిన జువ్వను ఆ చేతితో అందుకొన్నాడు. అతని గుండె బితుకు బితుకులాడుతూంది.

"దీనికి చెవుడుగాని గుడ్డిగాని లేవుకదా అబ్బీ?" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

"లేవు బాబయ్యా!" అని గుర్రపువాడు జవాబు చెప్పాడు.

గుర్రం లెక్క పెడుతూన్నట్లుగా అడుగులు వేస్తూంది. కొట్ట డానికి జంకి సింహాద్రిరావు జువ్వ ఉట్టినే చేతితో పట్టుకొన్నాడు. అతను "హై-హై వట్టి గేదలాగు అడుగులు వేస్తూందేమిటయ్యా?" అని రికా బున్న మడమతో గుర్రాన్ని పొడిచేడు.

గుర్రం పరిశీలిస్తూంది. స్వారిచేస్తూన్న మనిషికి ఏమీ చేతకాదని అది ఇట్టే పోల్చివేసింది. దారిలో చిన్న కాలవచ్చింది. కాలవగట్టుమీద నుంచి గుర్రం అడుగులో అడుగు వేసుకొంటూ దిగింది. అది చిత్రంగా కనబడింది. సింహాద్రిరావుకి. నీళ్ళలోనూ అలాగే జాగ్రత్తగా నడిచింది. అలాగే నెమ్మదిగా గట్టెక్కింది.

సింహాద్రిరావు "నీళ్ళంటే హడిలిచస్తుందేమిటయ్యా నీ గుర్రం? డెక్కలు మునగని నీటిలో పీక మునిగి చస్తానని భయపడుతుందేమి టయ్యా!" అన్నాడు.

"భయపడడం కాదండి బాబూ!" అన్నాడు ఆసామి.

"మరి అయితే?"

"నేలవాలు. ఎత్తు వున్నప్పుడూ, ఒకవేళ నీటిలో గోతులుంటా యనీ-పైన కూర్చున్న మనిషికి ఒళ్లు కదలకుండా ఉండడానికి, నెమ్మ దిగా అలాగు అడుగులో అడుగు వేసుకొంటూ, జాగ్రత్తగా నడుస్తుం దండి బాబూ!" అన్నాడు గుర్రపువాడు.

"అమ్మో! తెలివైన మటమన్నమాటే! ఏమిటో అనుకొన్నాను! అయితే నాకంటే మెరుగేఅంటావు!" అన్నాడు సింహాద్రిరావు వెటకారంగా.

"ఏలిననారికేమి మహారాజులు!" అన్నాడు ఆసామి.

"సరేకాని అబ్బాయీ! ఆ కళ్లెంనాచేతికి ఒక్కమాటు అందియ్యి. నా తడాఖా చూపిస్తాను" అన్నాడు సింహాద్రిరావు.

"చిత్తం బాబయ్యగారూ!" అని రౌతు సింహాద్రిరావునిచూసి. గొప్ప ప్రభువని బెదురుతూ, సాహసించి చేతికి కళ్లెం అందించాడు. ఇచ్చీ ఇయ్యడంతో గుర్రం ఒక గంతువేసింది. సింహాద్రిరావు కెవ్వుమని కేక వేశాడు. గుర్రం దౌడుతీసింది. పెద్దఅరుపులు అరుస్తూ అతను దానిజూలు రెండు చేతులతో గట్టిగా పట్టుకొన్నాడు. కాని గుర్రం వీపుమీదనుంచి పక్కకి జారిపోతున్నాడు. అయినా చేతులు పట్టువిడిచిపెట్టలేదు. కంగారు పడగా చేతులలోంచి జూలు పట్టు వదిలిపోయింది. దబ్బున నేలమీద పడ్డాడు. మేస్త్రు, గుర్రపువాడు కేకలు వేసుకొంటూ అతని వెంటపడ్డారు. అక్కడ ఇసక ప్రాంతంగా ఉండబట్టి సింహాద్రిరావు బతికేడు. పంతులు వచ్చి అతన్ని లేవతీశాడు. "నా గుర్రమో-పెదపులో-నాగుర్రమో పెద్దపులో" అంటూ గోలపెడుతూ గుర్రపువాడు గుర్రాన్ని వెదుక్కోడానికి అడివివెంట పడ్డాడు.

సింహాద్రిరావు ఓపిక తెచ్చుకొని నిల్చుని "ఇలాంటి వెధవ గుర్రాన్ని తెచ్చేవేమిటయ్యా!" అన్నాడు కోపంతో. అతని ఒంటినున్న ఇసక దులుపుతూ పంతులు "చిత్తం బాబయ్యాగారూ!" అన్నాడు విచారిస్తూ.

'నువ్వు మొదట దాన్ని ఎక్కిచూశావా? నాకా సంగతి చెప్పద్దూ మొదట' అన్నాడు సింహాద్రిరావు తీవ్రంగా.

'లేదు బాబయ్యా!'

'ఇంకేమి! అలాగు చెప్పుమరి. పెద్ద మనుషులతో వ్యవహారమని తెలుసుకోవద్దుటయ్యా? ఏమి వచ్చినా ముందు మర్యాద పోతుందికదా! తెచ్చేముందు ఒక్కమాటు ఎక్కి. మంచీచెడ్డా చూసి మరీ తేరుటయ్యా' అన్నాడు.

'చిత్తం బాబయ్యా! అడివిలో దేనినికూడ నమ్మడానికి లేదండి!' అన్నాడు మేస్టరు భయభక్తులతో.

'మరి నీ మాట కూడా అంతేనంటావా!' అన్నాడు సింహాద్రి రావు.

'మీ చేతులలో కీలు బొమ్మలమండి తండ్రిగారూ!' అని చేతులు నులుపుకొన్నాడు మేస్టరు.

'కీలు గుర్రముంటే ఇంకాసరిగా వుంటుంది పంతులూ!' అని సింహాద్రిరావు మెరుగుపెట్టాడు.

'చిత్తం బాబూ! తమ మాటేనండి' అన్నాడు మేస్టరు.

గుర్రం పరుగెత్తుకొంటూ ఆ రోజానే వస్తూంటే. ఇన్స్పెక్టరు. మేస్టర్లు ఆశ్చర్యపోయేరు. సింహాద్రిరావుని కింద పడేసి, గుర్రం ఉడాయించి ఉంటుందని ఊహించుకొన్నారు.

"అయ్యో, పాపం! యెంత పనయింది!'' అని విచారిస్తూ ఇన్స్పెక్టరు బండిని ఆపుచేశాడు. ఒక ఉపాధ్యాయుడు కొంచెం దూరం వెనక్కి వెళ్ళి దోవమళుపు తిరిగి చూడగా, సింహాద్రిరావు, పంతులూ నడిచి వస్తూన్నట్లు కనబడింది. అతను సంతోషించి, సింహాద్రిరావుకీ, పంతులుకీ "చప్పున రండి! చప్పున రండి" అని కేకలువేసి, చప్పట్లు కొట్టాడు. ఇంకా బండి దూరం వెళ్ళనందుకు సింహాద్రిరావు యెంతో సంతోషించాడు. వాళ్ళు గబగబవచ్చి, తక్కినవాళ్ళని కలుసుకొన్నారు. జరిగిన ఘటనంతా విని అందరూ వచ్చేనవ్వు ఆపుకొన్నారు. వాళ్ళ నవ్వుని గ్రహించి సింహాద్రిరావు మూతి ముడిచిపెట్టుకొని "నవ్వినవాళ్ళ

పళ్లే బైటపడతాయి. నాకేమి పోమ్మనుకొని "ఈ అడవిలో మూడో గండంగడిచి, బతికి బైటపడ్డందుకు భగవంతుడికివెయ్యి నమస్కారాలు" అంటూ మనస్సులో దండాలు పెట్టుకున్నాడు. అతను బండిని యెక్కమనని చెప్పి నడక సాగించాడు. మరికొంత సేపటికి ఊరు దర్శనమయింది. ఇంకా చాలా పొద్దుండగానే అందరూ వంకరాయి చేరుకున్నారు.

—o—